

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека праці та професійної діяльності

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u> перший (бакалаврський)/другий (магістерський)
галузь знань	<u>26 Цивільна безпека</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>263 Цивільна безпека</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Охорона праці</u> (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>спеціальна (фахова) підготовка</u> (загальна підготовка / професійна підготовка)
форма навчання	<u>денна</u> (денна / заочна)

Харків – 2022 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни

Безпека праці та професійної діяльності

(назва дисципліни)

Розробники:

доцент, к.т.н., с.н.с.

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Олександр ЯНЧИК

(ім'я та прізвище)

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри

«Безпека праці та навколишнього середовища»

(назва)

Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри БП та НС

(назва)

/Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ/

(ім'я та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми

Охорона праці, спеціальність 263 – Цивільна безпека, галузь знань
26 – Цивільна безпека

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП Валентина РАЙКО
(ПІБ)

_____ а)

Завідувач кафедрою Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ)

_____ (Підпис, дата)

Мета, компетентності та результати навчання з навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Безпека праці та професійної діяльності» полягає у формуванні у майбутніх професіоналів умінь та компетенції для забезпечення ефективного управління охороною праці, поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу і міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці та запобігання надзвичайних (аварійних) ситуацій у галузі машинобудування.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності

ЗК-3. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК1. Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності.

Результати навчання

РН-4. Розробляти і реалізовувати соціально-значущі проекти у сфері цивільної безпеки та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, технічних та правових аспектів.

РН-5. Розробляти та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки.

РН11 Розв'язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження.

РН-15. Аналізувати та оцінювати стан забезпечення цивільного захисту, техногенної та виробничої безпеки об'єктів, будівель, споруд, інженерних мереж.

РН-17. Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Техногенна та екологічна безпека в умовах виробничо-господарської діяльності	Регіональна та промислова безпека в умовах сталого розвитку
Системний аналіз у вирішенні задач професійної та промислової безпеки	Техногенно-економічний аналіз професійної та промислової безпеки
Соціальна відповідальність	Оцінка рівня техногенної безпеки промислового підприємства
Організація безпечного електроспоживання	

Опис навчальної дисципліни

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		З видами з навчальних занять (годин)			Індивідуальні заняття студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Залік	Екзамен
1	120/4	48	72	32	-	16	10	-	-	+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 40 %.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Види навчальних занять (Л;ЛЗ;ПЗ;СР)	Кількість годин	Номери семестру. Назви змістовних модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
9 СЕМЕСТР				
1	Л	4	<p><u>Тема 1.</u> Суб'єкти реалізації державної політики в сфері цивільного захисту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура цивільного захисту в Україні та її завдання. 2. Організація системи цивільного захисту на об'єкті господарювання 	1,6-8, 9-24, 28, 33, 36, 49, 51, 53, 57, 63-66, 68-77, 78-81
2	СР	5	Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту. Принципи реалізації цивільного захисту в Україні. Склад та завдання сил цивільного захисту.	36, 49, 51, 53, 57, 63-66, 68-77, 78-81
3	Л	4	<p><u>Тема 2.</u> Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання (підприємство, установа, організація)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст та порядок виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання 2. Оцінка прийнятих ризиків надзвичайних (аварійних) ситуацій 3. Порядок організації підготовки працівників з питань цивільної безпеки 	6-8, 9-24, 28, 33, 36, 49, 51, 53, 57, 63-66, 68-77, 78-81
4	СР	5	Аварійно-рятувальні та оперативно-рятувальні служби цивільного захисту. Оперативний склад пункту управління у надзвичайних ситуаціях. Структура та завдання служби медицини катастроф. Права та обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту.	9-24, 28, 33, 36, 49, 51, 53, 57
5	ПЗ	4	Попередження надзвичайних (аварійних) ситуацій на підприємстві (організації, установі)	81
6	Л	4	<p><u>Тема 3.</u> Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі машинобудування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стан охорони праці в Україні 2. Засади державної політики в Україні із питань охорони праці 3. Законодавчі документи та нормативно-правові акти з охорони праці 4. Система управління охороною праці в галузі 5. Порядок складання інструкції з охорони праці 	1-9, 11, 13-15, 18, 27, 29-81

7	СР	6	Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації Міжнародної організації праці. Міжнародні норми в галузі охорони праці. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007.	30, 78-80
8	Л	4	<u>Тема 4.</u> Проблема гігієни праці та виробничої санітарії в галузі машинобудування 1. Аналіз умов праці за показниками шкідливості та небезпечності 2. Поліпшення стану виробничого середовища, зменшення важкості та напруженості трудового процесу 3. Обґрунтування в умовах галузі раціональних заходів і засобів щодо створення нешкідливих умов праці 4. Атестація робочих місць за умов праці	1-9, 11, 13-15, 18, 27, 29-81
9	ПЗ	4	Організація і планування евакозаходів у випадку надзвичайних ситуацій.	22, 81
10	СР	5	Організація проведення робіт з підвищеною безпекою. Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи.	6, 8, 9, 18, 19, 23, 32, 51-55, 80, 81, Д 2
11	СР	5	Оцінка стійкості роботи об'єктів суб'єкту господарювання до ударної хвилі. Розв'язування типових завдань з оцінки стійкості роботи об'єктів господарської діяльності до вражаючих чинників надзвичайних ситуацій.	6, 8, 9, 18, 19, 23, 32, 51-55, 80, 81,
12	СР	5	Заходи захисту населення у надзвичайних ситуаціях. Основні заходи захисту населення і територій у разі аварій, катастроф, стихійних лих і застосування сучасних засобів ураження. Інженерний захист, медичний захист, біологічний захист, радіаційний і хімічний захист, їх характеристика. Захисні споруди: сховища, протирадіаційні укриття, найпростіші укриття, призначення та вимоги до них. Укриття населення в захисних спорудах.	6-8, 9-24, 28, 33, 36, 49, 51, 53, 57, 63-66, 68-77, 78-81, Д 2-5
13	ПЗ	2	Розрахунок захисної споруди та їх обладнання машинобудівного підприємства	81
14	Л	2	<u>Тема 5.</u> Проблема профілактики виробничого травматизму та забезпечення промислової безпеки в галузі. 1. Заходи та засоби підвищення безпеки технологічних процесів і обладнання, характерних для галузі виробництва 2. Безпека праці при експлуатації виробничих об'єктів, проведенні монтажних та ремонтних роботах	1-9, 11, 13-15, 18, 27, 29-81

15	ПЗ	4	Розробка плану цивільний захист	81, Д 2
16	Л	4	<p><u>Тема 6. Пожежна безпека на виробництві</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стан пожежної безпеки в Україні 2. Загальні вимоги пожежної безпеки до будівель, приміщень та зовнішніх установок галузевих об'єктів 3. Класифікація будівель і споруд за ступенем вогнестійкості. Протипожежні перешкоди 4. Система забезпечення пожежної безпеки на галузевому об'єкті 	8-12, 17-24, 31, 33, 36, 55-57, 68-70, 73, 74, 80, Д 2-5
17	СР	5	Ідентифікація та управління професійними ризиками в галузі машинобудування. Аварійні ситуації в галузі машинобудування. Основні причини виникнення професійних ризиків, заходи щодо їх попередження. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.	6, 8, 9, 18, 19, 23, 32, 51-55, 80, 81, Д 2
18	ПЗ	2	Розробка посадової інструкції	81
19	СР	5	Проблеми впливу електромагнітного випромінювання на виробничий процес. Джерела та характеристики електромагнітних полів. Вплив електромагнітного поля на організм людини. Нормування електромагнітних випромінювань. Методи захисту від електромагнітних полів	4, 8, 19, 20, 25, 36, 42-45, 60-62, 73-74, 80
20	Л	2	<p><u>Тема 7. Безпека праці користувачів персональних електронно-обчислювальних машин</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив ПЕОМ на організм людини 2. Вимоги до обладнання приміщень для використання ПЕОМ 3. Вимоги до обладнання робочого місця оператора персонального комп'ютера 4. Типові заходи захисту працівників від впливу ПЕОМ на організм оператора 	4, 8, 19, 20, 25, 36, 42-45, 60-62, 73-74, 80
21	Л	4	<p><u>Тема 8. Розслідування аварійних ситуацій на виробництві</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи організації проведення розслідувань аварій на виробництві 2. Методика визначення причин та наслідків аварій на виробництві 	13, 14, 81
22	СР	5	Засоби індивідуального захисту. Засоби індивідуального захисту: фільтруючі, ізолюючі та промислові протигази, респіратори. Засоби захисту шкіри. Використання медичних і найпростіших засобів індивідуального захисту.	6-15, 19
23	Л	2	<p><u>Тема 9. Вимоги ЄС до безпечності промислової продукції.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Директиви Європейського союзу (ЄС). 2. Маркування європейської відповідності (CE) 3. Оцінка відповідності. 	30, 78-81
24	СР	5	Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці. Основні складові інтегрованої	30, 78-81

			системи менеджменту. Функціональні та організаційні особливості.	
--	--	--	--	--

Самостійна робота

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	8
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	8
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	46
4	Виконання індивідуального завдання: реферат	10
5	Інші види самостійної роботи:	
	Разом	72

Індивідуальні завдання

реферат

(Вид індивідуального завдання)

№ п/п	Назва теми	Строки захисту (на якому тижні)
1	Аналіз досвіду оцінки умов праці на виробництві.	
2	Порядок проведення атестації робочого місця за умовами праці.	
3	Гігієнічна оцінка умов праці на виробництві.	
4	Оцінка шкідливих речовин в повітрі робочої зони на виробництві.	
5	Оцінка біологічних чинників виробничого середовища.	
6	Характеристика умов праці, що до оцінки мікроклімату виробничого середовища.	
7	Оцінки світлового середовища умов праці у виробничих приміщеннях.	
8	Оцінка шуму умов праці у виробничих приміщеннях.	
9	Оцінка вібрації умов праці у виробничих приміщеннях.	
10	Оцінки електромагнітного випромінювання умов праці у виробничих приміщеннях.	
11	Показники тяжкості і напруженості трудового процесу і їх загальна оцінка.	
12	Об'єкти, критерії і процедури оцінки травмування на виробництві.	
13	Оцінка фактичного стану умов праці на робочих місцях на виробництві.	
14	Профілактика травматизму та професійних захворювань.	
15	Оцінка електробезпека виробничих приміщень.	
16	Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	
17	Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту.	

Форми та методи навчання

Лекційні заняття: читання лекції проводиться шляхом начитування матеріалу, застосовуючи такий послідовності – вступна, тематична та заключна лекція. Для активізації заняття застосовується підготовлений дидактичний матеріал, який демонструється з використанням технічних засобів навчання.

Практичні заняття: проводяться на підставі складених ситуаційних завдань, шляхом проведення розрахунків за визначеними варіантами

Індивідуальні завдання виконуються у формі виконання реферату.

Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від обов'язковим навчальних занять.

При викладанні використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний метод використовується при вивченні базових законодавчих, нормативно-правових актів та правил щодо запобігання аварій на виробництві, порядку аналізу і забезпечення протидії аварійним ситуаціям, а також розробці плану їх запобігання під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.

При цьому методі навчання діяльність викладача зводиться до подання нового навчального матеріалу, а діяльність здобувачів вищої освіти – до сприймання, усвідомлення, запам'ятовування матеріалу. Навчальний матеріал при цьому співвідноситься з досвідом здобувачів вищої освіти наступним чином: вперше повідомляється і засвоюється індуктивним способом – без опори на попередні знання студентів.

Наступний метод – репродуктивний метод застосовується під час повторення вивченого на парі, виконання завдання по вивченню матеріалу для самостійного вивчення. Діяльність викладача при цьому – аналізувати відповідь здобувача вищої освіти, виправляти його помилки; діяльність студентів – відтворювати те, що було зроблено в аудиторії. Репродуктивний метод використовується для формування в здобувачів вищої освіти уміння застосовувати знання.

Викладач дає завдання, а здобувачі вищої освіти їх виконують: розв'язують задачі – за зразком, шляхом застосування теоретичних знань, за допомогою вже відомого способу. Будь-які вправи можуть бути індуктивними дедуктивними або такими, які виконуються за аналогією. Але в усіх випадках маються на увазі дії, які вже неодноразово виконувались.

Система репродуктивних методів сприяє збагаченню здобувачів вищої освіти знаннями і вміннями, формуванню в них навичок здійснення основних

розумових операцій. Для розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти потрібні репродуктивні знання.

Пошуковий метод при використанні комп'ютера разом з програмним забезпеченням та комп'ютерних мереж виникають питання не стільки про засвоєння або запам'ятовування конкретних відомостей, скільки про уміння орієнтуватися у величезній масі доступної інформації добувати з неї конкретні знання правильно будувати запити до інформаційно-пошукових систем уміти швидко і гнучко коригувати свій запит при невдалому пошукові.

Самостійна робота здобувача вищої освіти розподіляється: робота із забезпеченню аудиторних занять – вивчення обов'язкової та додаткової літератури, матеріалів лекцій, електронних матеріалів за темами лекцій, рішення заданих завдань та вправ, підготовка до поточного контролю; виконання індивідуальних завдань; науково-дослідна робота; підготовка до здачі модулів та екзаменів. Всі форми самостійної роботи направлені на поглиблення і закріплення знань здобувача вищої освіти, розвиток практичних та аналітичних навичок з проблем даної навчальної дисципліни під час її освоєння, виконання індивідуальних завдань та науково-дослідної роботи.

Самостійна робота здобувача вищої освіти над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватися у науково-технічній бібліотеці університету, навчальних (методичних) кабінетах, лабораторіях, комп'ютерних класах, а також у гуртожитках або домашніх умовах.

Самостійна робота здобувача вищої освіти забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, практикум.

Навчальний матеріал даної навчальної дисципліни, передбачений робочою навчальною програмою для засвоєння здобувачами вищої освіти в процесі самостійної роботи, виносяться на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовується при проведенні навчальних занять.

Методи контролю

Поточне оцінювання за результатами виконання:

- тестового завдання;
- захист результатів розрахунків;
- захист виконаного реферату.

Підсумкове оцінювання: складання заліку, за умови виконання усіх завдань курсу, проходження тестування по кожній темі, здобувач вищої освіти допускається до складання заліку.

100 % підсумкове оцінювання у вигляді залік (40%) та поточного оцінювання (60%)

Розрахунок за поточне оцінювання:

Види завдання	Кількість завдань	Кількість балів за одне завдання
Тестове	2	10
Практичне	8	40
Практичне № 8 підвищеної важкості	1	20
Реферат	1	30
Разом		100
Додаткове творче за додаткові бали	1	10

Розрахунок балів за залік:

- відповіді на теоретичні питання (два питання кожне по 10 балів)

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового заліку з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, виконання реферату передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 2. – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для заліку

Результати проведених тестів	Практичні завдання	Індивідуальні завдання	Екзамен	Сума
20	40	20	20	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під **системою оцінювання** слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними **критеріями оцінювання** для присвоєння кредитів. Це дає

можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається, необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки «відмінно», «добре», «задовільно» чи «незадовільно») та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 3 - Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; вміння проводити теоретичні розрахунки; відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; вміння вирішувати складні практичні задачі.	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; вміння вирішувати	Відповіді на запитання містять певні неточності;

			складні практичні задачі.	
75-81	C	Добре	Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування ; вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки ; вміння вирішувати практичні задачі.	Невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
64-74	D	Задовільно	Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування ; вміння вирішувати прості практичні задачі.	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки ; невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	E	Задовільно	Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; істотні помилки у відповідях на запитання; невміння розв'язувати прості практичні задачі.
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; істотні помилки у відповідях на запитання; незнання основних фундаментальних положень ; невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

№ п/п	Назва підручників, навчальних посібників, методичних вказівок, каталог інформаційного і матеріального забезпечення
Базова література	
1.	Закон України Про охорону праці. від 14.10.92 № 2695-ХІІ (із змінами).
2.	Кодекс Законів України про працю.
3.	Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я. від 19.11.92 № 2802 - ХІІ (із змінами).
4.	Закон України Про об'єкти підвищеної небезпеки. ВВР, 2001, № 15, ст.73.
5.	Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності
6.	Закон України Кодекс цивільного захисту України. Затв. ВР України 02.10.2012 р., № 5403 - VI. (із змінами і доповненнями від 02.06.2016 р., № 1404-VIII).
7.	Постанова КМ України від 26.10.2011 № 1107 Про видачі дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.
8.	Постанова КМ України від 09.09.2017 № 626 Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту.
9.	Постанова КМ України від 11.07.2002 № 956 Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки (із змінами).
10.	Постанова КМ України від 26.10.2016 № 763 Про затвердження переліку суб'єктів господарювання, галузей та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому аварійно-рятувальному обслуговуванню на договірній основі.
11.	Постанова КМ України від 01.08.1992 № 442 .Про порядок проведення робочих місць за умовами праці.(із змінами).
12.	Постанова КМ України від 17.04.2019 № 337 Порядок розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
13.	Постанова КМ України від 22.03.01 № 270 Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру (зі змінами)
14.	Постанова КМ України від 24.03.2004 № 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями
15.	Постанова КМ України від 16.11.2002 № 1788. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-

	епідеміологічного характеру (із змінами).
16.	Постанова КМ України від 11.07.2002 № 956 Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки (із змінами)
17.	Постанова КМ України від 17 червня 2015 № 409 Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій.
18.	Постанова КМ України від 23.10.2013 № 819. Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.
19.	Постанова КМ України № 368 від 24.03.2004 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями.
20.	Постанова КМ України від 30.11.2013 № 841 Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. (із змінами).
21.	Постанова КМ України від 26.10. 2016 № 763 Про затвердження переліку суб'єктів господарювання, галузей та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому аварійно-рятувальному обслуговуванню на договірній основі.
22.	Постанова КМ України від 11.01.2017 № 5 Про затвердження Порядку здійснення постійного та обов'язкового аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання, галузей та окремих територій
23.	Постанова КМ України від 29.10.2009 №1149, Технічний регламент безпеки низьковольтного електричного обладнання.
24.	Національний класифікатор України класифікатор професій ДК 003:2010 (затверджено та надано чинності наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327 (додатки А, Б, В)
25.	Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. – Київ: Держспоживстандарт України, 2010.
26.	ДСТУ 2293:2014 Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. Наказ Мінекономрозвитку України від 02.12. 2014 № 1429 .
27.	ДСТУ OHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці.
28.	ДСТУ Б В.2.5-82:2016 Електробезпека в будівлях і спорудах. Вимоги до захисних заходів від ураження електричним струмом. Наказ Мінрегіон України від 01.07. 2016 №204
29.	ДСТУ 3273-95 Безпечність промислових підприємств. Загальні положення та вимоги.
30.	ДСТУ Б В.1.1-36:2016 Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. Наказ Мінрегіон України від 15.06.2016 № 158.
31.	ДСТУ ISO 9241–2:2004 Національний стандарт України. Ергономічні вимоги до роботи з відеотерміналами в офісі Ч 2. Настанова щодо встановлення вимог до завдань.
32.	ДСан ПіН Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу Затвр. Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248
33.	ДСанПіН Захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань Затв. наказом МОЗ України від 01.08.1996 № 239 (із змінами

34.	ДСанПіН 3.3.2.007–98 Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин.
35.	ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультра звуку та інфразвуку. Затв. Постановою Головного держсанлікаря від 01.12.1999 № 37
36.	ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. Затв. постановою Головного держсанлікаря України від 1.12.1999 № 42.
37.	ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації
38.	ДСН 239-96 Державні санітарні норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань
39.	НПАОП 0.00-4.12-05 Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Наказ Держнагляддохоронпраці від 26.01.2005 № 15. (із змінами: від 16.11.2007 Наказ № 273 Держгірпромнагляд; від 30.01.2017 наказ № 140 Мінсоцполітики).
40.	НПАОП 0.00-2.01-05 Перелік робіт з підвищеною небезпекою. Наказ Держнагляддохоронпраці України від 26.01.2005 № 15.
41.	НПАОП 0.00-1.71-13 Правила охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями. Наказ Міненерговугілля України від 19.12.2013 № 966.
42.	НПАОП 0.00-4.09-07 Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. Наказ Держгірпромнагляд від 21.03.2007 № 55 (зі змінами)
43.	НПАОП 0.00-4.11-07 Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Наказ Держгірпромнагляд від 21.03.2007 №56
44.	НПАОП 0.00-4.15-2017 Положення про розробку інструкцій з охорони праці. наказ Мінсоцполітики України від 30.03.2017 р. № 526
45.	НПАОП 40.1-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. Наказ Держнагляддохоронпраці України від 09.01.1998 № 4
46.	НПАОП 40.1-1.07-01 Правила експлуатації електрозахисних засобів. Наказ Мінпраці України від 05.06.200 1№ 253.
47.	НПАОП 0.00-6.15-99 Порядок проведення опосвідчення електроустановок споживачів. Наказ Держнагляддохорон праці України від 30.12.1999№ 258
48.	НПАОП 0.00-7.15-18 Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями. Наказ Мінсоцполітики України від 14.02.2018 № 207
49.	НПАОП 0.00-7.13-14 Вимоги до роботодавців щодо захисту працівників від шкідливого впливу ЕМП. Наказ № 99 від 05.02.2014 Міненеговугілля України
50.	НПАОП 0.00-3.07-09 Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам загальних професій різних галузей промисловості. Від 16.04.2009 наказ № 62 Держгірпромнагляд
51.	НПАОП 0.00-3.06-22 Про видачу мила на підприємствах Від 6.08.1922 Постанова НКТ РРФСР. Роз'яснення з цього питання: 22.06.1924 та 14.09.1926
52.	Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів. Наказ

	Мінпалива та енергетики від 25.07.2006 № 258 (із змінами).
53.	Правила улаштування електроустановок. Глава 1.7 Заземлення та захисні заходи від ураження електричним струмом. Наказ Міненерговугілля України від 21.07.2017. № 476.
54.	Наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417 Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні» (із змінами).
55.	Наказ МВС України від 15.01.2018 № 25 Про затвердження Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників. (із змінами наказ МВС України № 765 від 28.10.2020).
56.	ДБН В.2.5-28:2018 Державні будівельні норми. Природне і штучне освітлення. – К. : Наказ Мінрегіон України № 264 від 03.10.2018.
57.	ДБН В.2.5-67: 2013 Державні будівельні норми. Інженерне обладнання будинків і споруд. Опалення, вентиляція та кондиціонування. – К.: Мінрегіон України, 2013.
58.	ДБН В.2.2-9-2018 Будинки та споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення – К.: Мінрегіон України, 2019.
59.	ДБН В.1.1-7-2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги – К.: Мінрегіон, 2017
60.	ДБН В.2.5-64-12 Інженерне обладнання будинків і споруди. Внутрішній водопровід та каналізація. – К.: Мінрегіон України, 2013.(із змінами)
61.	Норми радіаційної безпеки України: НРБУ-97/Д2000/ Наказ МОЗ від 14.07.97 № 208.
62.	Положення про медичний огляд працівників певних категорій. Затв. наказом МОЗ України від 21.05.07 № 246
63.	Управління охороною праці : навчальний посібник для студентів спеціальності – «Цивільна безпека», освітньої програми «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків : ФОП ПановА.М., 2021. 412 с http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54108
64.	Основи професійної безпеки та здоров'я людини: Підручник / За ред. проф. В. В. Березуцького. – Х.: ФОП ПановА.М., 2018. – 553 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37199
65.	Безпека праці в професійній діяльності. Частина II. Забезпечення техногенної безпеки та безпечних умов праці О.Г. Янчик, В. Ф.,Райко , Ю.А., Петренко та інші /Навч. посіб./ – НТУ «ХПІ», Харків : 2020. – 316 с; http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47119
66.	Запобігання аварій на виробництві : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня із спеціальності 263 – Цивільна безпека / Янчик О.Г., Богатов О. І., Ільїнська О. І., Толстоусова О. В.,– Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 180 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55980
Допоміжна література	
1.	Практикум «Управління і соціально-економічні основи охорони праці»/ В. Ф. Райко, Є. О. Семенов, О.Г. Янчик, О.І.Ільїнська. – НТУ «ХПІ».; Х. : Планета-Принт, 2019. – 240 с.; http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51680
2.	Ризик-менеджмент використання обладнання та технологій : навч. посібник для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», освітня програма «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків : ФОП ПановА.М. 2020. 424 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41884
3.	Організація електробезпеки в професійній діяльності: навч. посіб. для

студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів із спеціальності 263 – Цивільна безпека / О. Г. Янчик, В. Ф. Райко, Н. Д. Устинова, С. В. Котлярова, О. І. Ільїнська – Харків: НТУ «ХП», 2022. – 304 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55725

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.dnopr.kiev.ua>
2. <http://www.mon.gov.ua>
3. <http://www.mns.gov.ua>
4. <http://www.social.org.ua>
5. <http://www.nau.ua>